

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

*Є.В. Мішенін, д-р екон. наук, проф., Р.П. Косодій, канд. екон. наук, доц.,
Сумський національний аграрний університет*

Нерозвинута фінансова інфраструктура стримує розвиток економічної активності у сільській місцевості. При цьому метою формальних фінансових установ часто є залучення коштів сільського населення, а не його кредитування через високі ризики, значні витрати на моніторинг і порівняно невеликі суми позик. Отже, у разі виникнення потреби у коштах селяни змушені звертатися до неформальних кредиторів, тоді як кредити мають короткостроковий характер (що робить неможливим їх використання як джерела фінансування капіталовкладень).

Програми державного кредитування, мета яких полягала у підвищенні доходів у сільській місцевості, по суті заважали розвитку ефективних фінансових ринків у сільській місцевості. Розглядаючи селян як неспроможних заощаджувати гроші, держава надавала дешеві кредити агровиробникам, “компенсуючи”, таким чином, низькі ціни на сільськогосподарську продукцію (які робили агроінвестиції менш привабливими). Як правило, пільгові кредити надавалися спеціалізованими установами, ефективність роботи яких оцінювалася за обсягом наданих позик. Проте, оскільки ці заходи лікували симптоми, а не причини недостатнього розвитку фінансового сектора в сільській місцевості, то вони не забезпечили усталене зростання доходів. Зосередження на обсязі виданих позик супроводжувалося приділенням недостатньої уваги їх якості, ігноруванням потреб у диверсифікації економічної активності, мобілізації заощаджень та розвитку ефективних фінансових ринків. Крім того, дешеві позики і списання боргів послабили платіжну дисципліну.

Саме тому, починаючи з 80-х років, почали застосовувати дещо ширший підхід, який зосереджувався на реформуванні інституційного середовища фінансових ринків і покращенні структури відповідних програм. Цей підхід виявився набагато ефективнішим порівняно з втручанням уряду, оскільки в сільській місцевості з’явилися фінансові посередники, здатні обслуговувати значну кількість людей. Новий підхід передбачає непряме державне втручання на основі механізмів мобілізації заощаджень, а не видачі пільгових кредитів. В рамках нього роль держави вбачається в ідентифікації причин ринкових провалів та їх виправленні через відповідні економічні реформи, спрямовані на створення сприятливого фінансового середовища.

Взагалі в останні роки дискусія щодо формування фінансової інфраструктури в сільській місцевості фокусується на наступних аспектах: переосмислення поняття кредиту, що розглядається як один із різновидів фінансових послуг; розвиток фінансових установ як каталізатора ефективності менеджменту фінансових потоків; вплив фінансової інфраструктури на зростання рівнів доходів і продовольчої безпеки; стабільність фінансових установ; інтеграція фінансової політики і політики соціально-економічного розвитку; зменшення трансакційних витрат.

Держава також може підвищувати ефективність фінансових ринків шляхом їх лібералізації, наприклад, через дерегуляцію відсоткових ставок, зменшення високих резервних вимог, ослаблення контролю за кредитуванням, а також через оптимізацію регулювання діяльності фінансових посередників. Для фінансово-кредитних установ у сільській місцевості доцільно запровадити спеціальні, менш жорсткі вимоги до статутного капіталу. Інші заходи також включають реформування законодавства (зокрема, пов'язаного з правами земельної власності та їх реєстрацією, а також з можливістю надання земель у заставу), оновлення реєстрів, зниження вартості реєстрації тощо.

Мішенін, Є.В. Організаційно-економічні проблеми розвитку фінансової інфраструктури в сільській місцевості [Текст] / Є.В. Мішенін // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доп. VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (10-11 листопада 2005 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2005. - С. 37-39.